ایدئولوژی پشت تعرفه‌ها

چگونه هنری کری الهام‌بخش ملی‌گرایی اقتصادی آمریکای معاصر شد؟

گزارش

برزین جعفرتاش
پژوهشگر توسعه

در سال‌های اخیر، واژه «ملی‌گرایی اقتصادی» بار دیگر از متون دانشگاهی و صفحات مطبوعات به میدان عمل سیاست‌گذاری بازگشته است - نسخه آمریکایی این ملی‌گرایی اقتصادی به صورت یک جریان سیاسی پوپولیستی با وعده «حمایت از طبقه کارگر ملی» و «دفاع از صنایع داخلی» خود را معرفی می‌کند.
در این گزارش چهارچوب فکری هنری چارلز کری، پدر معنوی ملی‌گرایی اقتصادی پوپولیسم محافظه‌کار آمریکایی یا به عبارت ساده‌تر ریشه‌های فکری سیاست‌های اقتصادی دولت ترامپ ارائه می‌شود.

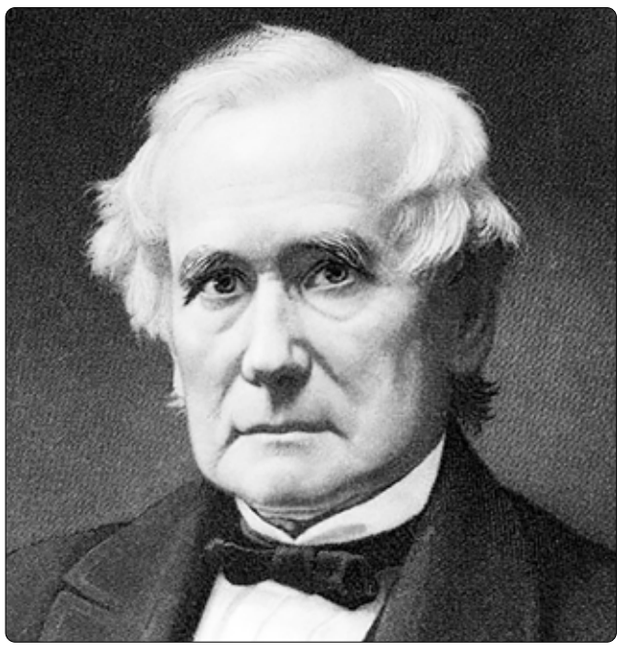

ملی‌گرایی اقتصادی در ساده‌ترین شکل، به بینش و مجموعه سیاست‌هایی اطلاق می‌شود که می‌گوید اقتصاد باید در خدمت ملت و منافع جمعی آن باشد، نه صرفاً تابع بازارهای بین‌المللی یا منافع گروه‌های فراملیتی. این برداشت گاهی در قالب نئومرکانتیلیسم یا «سیستم ملی» بروز و ظهور پیدا می‌کند: اولویت دادن به افزایش قدرت تولیدی و ثروت ملی از طریق ابزارهایی مانند تعرفه‌ها، یارانه صنایع نوپا، کنترل سرمایه یا سیاست‌های صنعتی فعال. اما ملی‌گرایی اقتصادی یک الگوی واحد نیست - از فریدریش لیست و سنت کلاسیک نئومرکانتیلیستی تا اشکال مدرن ترکیب‌شده با پوپولیسم و توزیع‌گرایی، گونه‌های متفاوتی دارد. اثر کلاسیک لیست که پایه فهم سنت «نظام ملی» است، ایده استفاده از سیاست‌های تجاری هدفمند برای پرورش ظرفیت تولیدی کشورها را برای اولین بار به صورت نظام‌مند صورت‌بندی کرد. فریدریش لیست و نوشته او در این باره در قالب کتاب «نظام ملی اقتصاد سیاسی» پرسش‌ها و خط‌مشی‌هایی را مطرح کرد که قرن‌ها بعد همچنان زنده است.

بازگشت ملی‌گرایی اقتصادی به آمریکا - یک موج نو اما آشنا

در ایالات متحده، از اواخر دهه ۱۹۸۰ و شدت‌گرفتن جهانی‌سازی، نوعی آشفتگی اجتماعی-اقتصادی به وجود آمد: جابه‌جایی صنایع به خارج، فشار بر دستمزدها و احساس بی‌عدالتی در میان بخش‌هایی از طبقه کارگر این کشور. این شرایط اقتصادی، بستر مناسبی برای بازگشت روایت‌های ملی‌گرایانه فراهم کرد. بویژه در دهه ۱۹۹۰ و پس از آن، چهره‌هایی مانند پت بوکانان که بر «ناسیونالیسم اقتصادی» تأکید می‌کردند، نشان دادند که محافظه‌کاری می‌تواند پوپولیستی شود و از ابزارهای حمایت‌گرایانه برای جذب رأی کارگران استفاده کند. این گرایش بعدها در انتخابات و سیاستگذاری‌های تجاری قرن حاضر مورد توجه قرار گرفت. در انتخابات ۲۰۱۶ و دوران پس از آن، شعارها و اقدامات دولت ترامپ که با عنوان «ملی‌گرایی اقتصادی» ترویج شدند، ترکیبی از موانع تجاری، فشار بر توافق‌های تجاری بین‌المللی و تمرکز بر بازگرداندن زنجیره‌های تأمین به داخل کشور بودند. تیم مشاوران ارشد دولت جدید از این ایده به عنوان هسته برنامه اقتصادی نام برد؛ مثلاً استیو بنون صراحتاً «ملی‌گرایی اقتصادی» را یکی از ستون‌های راهبردی اتحاد سیاسی جدید خواند: «ما یک ملت با یک اقتصادیم، نه صرفاً اقتصادی در بازار جهانی».

> آنچه در سبد ملی‌گرایی معاصر آمریکایی متفاوت است، ترکیب نئومرکانتیلیسم قدیمی با لحن و تکنیک‌های پوپولیستی است: برجسته‌سازی تضاد «نخبگان جهانی» و «مردم محلی»، وعده توزیعی برای طبقه کارگر و هویتی‌سازی اقتصادی

آنچه در سبد ملی‌گرایی معاصر آمریکایی متفاوت است، ترکیب نئومرکانتیلیسم قدیمی با لحن و تکنیک‌های پوپولیستی است: برجسته‌سازی تضاد «نخبگان جهانی» و «مردم محلی»، وعده توزیعی برای طبقه کارگر و هویتی‌سازی اقتصادی بر سبد ملی‌گرایی معاصر آمریکایی متفاوت است، ترکیب نئومرکانتیلیسم قدیمی با لحن و تکنیک‌های پوپولیستی است: برجسته‌سازی تضاد «نخبگان جهانی» و «مردم محلی»، وعده توزیعی برای طبقه کارگر و هویتی‌سازی اقتصادی بر سبد ملی‌گرایی معاصر آمریکایی متفاوت است، ترکیب نئومرکانتیلیسم قدیمی با لحن و تکنیک‌های پوپولیستی است: برجسته‌سازی تضاد «نخبگان جهانی» و «مردم محلی»، وعده توزیعی برای طبقه کارگر و هویتی‌سازی اقتصادی

پدر معنوی محافظه‌کاری پوپولیستی ملی‌گرا: شرح ساختار فکری هنری چارلز کری

اگر در تاریخ فکری ناسیونالیسم اقتصادی آلمان نام لیست برجسته است، در میدان اندیشه آمریکایی نام هنری چارلز کری، نقش محوری و گاهی مغفول‌مانده دارد. کری (قرن نوزدهم) با مجموعه آثارش، بویژه سه‌جلدی «اصول علوم اجتماعی» چهارچوبی ارائه داد که بعدها به عنوان «سنت حمایت‌گرایی جمهوری‌خواه آمریکا» شناخته شد و تأثیرات گسترده‌ای بر سیاست تجاری ایالات متحده در پایان قرن نوزدهم گذاشت.

هسته فکری کری را می‌توان در چند گزاره کلیدی خلاصه کرد:

۱. تمرکز بر تبعات اجتماعی تجارت آزاد: برخلاف برخی نئومرکانتیلیست‌ها که صرفاً به افزایش ظرفیت تولید ملی می‌اندیشیدند، کری مسأله توزیع داخلی و تأثیر تجارت آزاد بر وضعیت کارگران و جوامع محلی را در مرکز نگرانی خود قرار داد. او استدلال می‌کرد که تجارت آزاد، طبقه تاجران و سرمایه‌داران را توانمند می‌کند در حالی که هزینه‌های اجتماعی (کاهش دستمزدها، فقر کارگری، تضعیف ارزش‌های اجتماعی) را بر دوش طبقات کارگر می‌گذارد. این بازتابی است از نوعی محافظه‌کاری اجتماعی که خواهان دفاع از هویت و استاندارد زندگی «ملت» است - موضوعی که امروز در زبان پوپولیستی محافظه‌کاران آمریکایی نیز طنین‌انداز است.

۲. حمایت‌گرایی به عنوان ابزار حفاظت از کار و اجتماع سیاسی: برای کری، تعرفه‌ها و حمایت‌های صنعتی نه‌تنها ابزار «افزایش قدرت ملی» بلکه وسیله‌ای برای تضمین حداقل‌های معیشتی و حفظ انسجام اجتماعی بودند. او حمایت‌گرایی را راهی برای دفاع از «مردم کارگر» می‌دید، بی‌آنکه لزوماً به تغییرات رادیکال در نظام مالکیت یا ساخت دولت منجر شود - نقطه‌ای که موجب پذیرش این سیاست‌ها در بین بخش‌هایی از محافظه‌کاری آمریکایی شد.

۳. نسبت به مهاجرت و سرمایه خارجی رویکردی پیچیده و تا اندازه‌ای باز: برخلاف سیاستمداران محافظه‌کار معاصر که گاه از کنترل مهاجرت و محدودیت سرمایه خارجی حمایت می‌کنند، کری در برخی نوشته‌هایش از جذب سرمایه و نیروی کار خارجی استقبال کرده و بر مزایای تعامل کنترل‌شده بین‌المللی تأکید داشته است. بنابراین سنت فکری او کاملاً همسو با انزواگرایی نیست؛ بلکه ترکیبی از حمایت‌گرایی مرزی با باز بودن انتخاب‌شده نسبت به جریان‌های مفید بین‌المللی را نشان می‌دهد.

۴. انتقاد از تمرکز صرف بر هژمونی یک قدرت: کری مانند لیست نگران سلطه یک کشور نبود اما دیدگاه او نسبت به اینکه چگونه منافع داخلی باید در مرکز سیاست اقتصادی قرار گیرد، او را از لیست متمایز می‌کرد.
او به صورت مشخص توجه بیشتری به پیامدهای توزیعی سیاست‌ها داشت و این یکی از دلایلی است که اندیشه کری نزد سیاستمداران آمریکایی محافظه‌کار پوپولیست در اواخر قرن بیستم و اوایل قرن بیست‌ویکم (که خواهان ترکیب حمایت‌گرایی با وعده توزیعی هستند) جذاب بوده است.

جمع‌بندی: نو و کهنه در یک قاب

ملی‌گرایی اقتصادی امروز آمریکا، گرچه ردپایی از سنت‌های کلاسیک لیست دارد، بیش از همه میراث ارتقایافته‌ای از فیلسوفان و اقتصاددانان آمریکایی مانند کری را نشان می‌دهد: ترکیب حمایت از تولید ملی با دغدغه‌های توزیعی و هویتی که بتواند سرمایه سیاسی طبقه کارگر را جذب کند.
این سنت، وقتی در دست بازیگران پوپولیست قرار می‌گیرد، زبان «ما در برابر نخبگان جهانی» را با راه‌حل‌های اقتصادی مشخص (تعرفه، محدودیت واردات، فشار بر توافق‌ها) پیوند می‌زند - و چالشی جدی برای نظم لیبرال پیشین در تجارت بین‌الملل پدید می‌آورد. درک تفاوت‌های ظریف فکری میان لیست، کری و گونه‌های معاصر ملی‌گرایی اقتصادی ضروری است تا بتوانیم بهتر بفهمیم چرا این ایده‌ها دوباره زنده شده‌اند و به چه شکل ممکن است سیاست و جامعه را در دهه‌های پیش‌رو شکل دهند.

رئیس سازمان امور مالیاتی خبر داد:

تحقق ۸۶ درصدی درآمد مالیاتی در سال جاری

سبحانیان نظام مالیاتی جدید را داده‌محور دانست و گفت با استقرار سامانه‌ها، چالش‌های سنتی جای خود را به فرآیندهای سیستمی داده‌اند.

سید محمدهادی سبحانیان رئیس کل سازمان امور مالیاتی کشور در نشست خبری با اصحاب رسانه در رابطه با عملکرد این سازمان در سال ۱۴۰۴ اظهار داشت: سال گذشته به نسبت سال‌های قبل، سال متفاوت و سختی را پشت سر گذاشتیم. ما با توجه به شرایط سعی کردیم به تکالیف قانونی خود با توان حداکثری عمل کنیم و در حوزه مؤدیان، اصناف و مشاغل خرد کار را دنبال کنیم و به نظر می‌رسد تدابیر اتخاذ شده پاسخگو بود و توانستیم امسال را با همکاری کامل اصناف پشت سر بگذاریم.

وی عنوان کرد: از باب مالیات‌ستانی در بازارها و اصناف شاهد هیچ اعتراضی نبودیم. سعی ما این بوده است که حداقل میزان چانه‌زنی در مالیاتی‌ستانی از طریق مالیات‌ستانی مبتنی بر داده، داشته باشیم و رویکرد بازاری‌ها نسبت به مالیات‌ستانی اثرگذار بوده، چرا که همکاران ما جلسات فشرده با اتحادیه، اصناف و بازاریان داشتند و معتقد بودیم با گفت‌وگو و مفاهمه می‌توان امور مالیات‌ستانی را بهتر پیش برد و با کمترین تنش و آسیب این امر را دنبال کردیم.

رئیس سازمان امور مالیاتی کشور تصریح کرد: علی رغم شرایط خاص کشور، وصول مطالبات به جهت همراهی با فعالان اقتصادی، مشاغل خرد و اصناف با آرامش انجام خواهد شد. آنچه برای ما بسیار اهمیت داشت بحث هوشمندسازی نظام مالیاتی بود که در این سال‌های اخیر آن را دنبال کردیم و نتایج آن محقق شده است.

سبحانیان بیان کرد: گزارش‌های ما با توجه به دستاوردهای حاصل شده، خروجی همین هوشمندسازی بوده است. این به معنای رضایت صد درصدی نیست اما در مقایسه با گذشته تغییر محسوس داشته. هدف اول ما تأمین بودجه است و هدف مهم‌تر برای شخص بنده رفع تبعیض و ارتقای عدالت مالیاتی است.

وی افزود: ما در نظام سنتی مالیات‌ستانی با پنج چالش اعم از عدم حسابرسی با کیفیت و استاندارد به دلیل عدم تناسب میان حجم پرونده‌های مالیاتی و مامورین مالیاتی، عدم پیش‌بینی‌پذیری اقتصادی به دلیل نقش پررنگ عامل انسانی و برخورد سلیقه‌ای، تمرکز بر شناسایی و برخورد پسینی با فرار مالیاتی به دلیل خلأهای نظام مالیاتی سنتی و کاغذی، سهولت تبانی میان مأموران مالیاتی و مالیات پردازان به واسطه نقش پررنگ عامل انسانی و در نهایت عدم حسابرسی با کیفیت به دلیل پیچیدگی و ابهامات موجود در قانون و تنوع کسب و کارها در فضای اقتصادی مواجه بودیم.

رئیس سازمان امور مالیاتی کشور گفت: در نظام مالیاتی جدید داده نقش محوری ایفا می‌کند. در این نظام، ما خودمان یک اظهارنامه پیش فرض تهیه می‌کنیم و مؤدی را با یک کاغذ سفید رها نمی‌کنیم. در اصل براساس اظهارنامه خود فرد، کارنامه عملکرد او دیده می‌شود و به دلیل اینکه براساس اطلاعات ابرازی خود فرد بوده، در بسیاری از موارد اظهارنامه پیش‌فرض مورد تأیید مؤدی قرار می‌گیرد و اگر مؤدی، اظهارنامه را تأیید نکند، از طریق حسابرسی سیستمی مالیات را جمع بندی می‌کنیم و درصورت انحراف زیاد و با اهمیت، بررسی ممیزی صورت خواهد گرفت.

سبحانیان در تشریح سیر تحولات قوانین مالیاتی اضافه کرد: قانون مالیات‌های مستقیم در سال ۹۴ اصلاح شد و پس از آن تصویب قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه‌های مؤدیان را داشتیم. قانون سال ۹۸ خلأ پوشش اطلاعاتی داشت. یعنی آدم‌ها با ماهیت‌های غیرتجاری، فعالیت تجاری انجام می‌دادند. در این شرایط آدم‌ها با حساب‌های غیرتجاری سوءاستفاده می‌کردند و فرار مالیاتی رخ می‌داد. قانون مبارزه با سوداگری و سفته بازی، سعی کرد خلأ پیش آمده را جبران کند و باعث شد دایره اطلاعاتی نظام مالیاتی افزایش پیدا کند.

وی عنوان کرد: استقرار سامانه مؤدیان دستاوردهای قابل توجهی برای کشور داشته است. افزایش درآمدهای مالیاتی به نفع مردم است. تعداد مؤدیان، صورتحساب‌های الکترونیک و اعتبار مالیاتی مستند به‌صورتحساب کاغذی به کل اعتبار مالیاتی ابرازی در اظهارنامه‌های VAT، از شاخص‌های اجرای قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان است.

رئیس سازمان امور مالیاتی کشور گفت: بهبود فضای کسب و کار برای فعالین اقتصادی و ارتقای پیش‌بینی‌پذیری در مقدار مالیات بر ارزش افزوده قابل مطالبه از مؤدیان، از دستاوردهای اجرای سامانه مؤدیان است.

وی همچنین در حاشیه این مراسم در مورد تحقق درآمد مالیاتی در ۱۱ ماه سال جاری گفت: تا الان بیش از ۱۵۰۰ هزار میلیارد تومان، همت از درآمدهای مالیاتی محقق شده است.وی گفت:

این رقم تحقق درآمد مالیاتی بیش از ۸۶ درصد تکلیف بودجه است و امیدواریم، تا آخر سال همه درآمدهای مالیاتی محقق شود.مجموع درآمد مالیاتی سال ۱۴۰۳ در نهایت ۱۲۲۹ هزار میلیارد تومان بوده است، این رقم، شامل مالیات‌های مستقیم به میزان ۸۰۱ هزار میلیارد تومان و مالیات بر ارزش افزوده به میزان ۸۲۴ مالیات ارزش افزوده به میزان ۴۲۸ هزار میلیارد تومان بوده است.همچنین مالیات ابرازی مؤدیان دارای مشاغل یعنی مالیات ابرازی مؤدیان مشاغل در فرآیند تکمیل تبصره ماده ۱۰۰ قانون مالیات‌های مستقیم و اظهارنامه مشاغل در سال گذشته به ۵۶ هزار و ۷۰۰ میلیارد تومان رسید که نسبت به‌عملکرد سال ماقبل خود ۸۲ درصد رشد نشان می‌دهد.یکی از سیاست‌های سازمان امور مالیاتی، مالیات ستانی براساس داده و داده محور است که کمترین اصطکاک و تنش با مؤدیان را داشته باشد که در این زمینه امسال مالیات ۹۰ درصد از اصناف با اظهارنامه ابرازی آنها صفر شد و تمرکز سازمان امور مالیاتی بر مالیات ستانی از اصناف با درآمد بالا بود.به گونه‌ای که میزان مالیات دریافتی از اصناف نسبت به سال گذشته ۸۲ درصد رشد کرده است و این به دلیل سیستمی شدن مالیات اصناف و مشاغل است.

به گفته مقام‌های سازمان امور مالیاتی، عدم اصطکاک بین سازمان مالیاتی و صاحبان مشاغل از مسیر صفر کردن مالیات نیست، بلکه از مسیر واقعی شدن درآمدها بر مبنای داده‌های قابل اتکا است.مانند بسیاری از کشورهای دنیا عمده مالیات‌ها از دهک‌ها و صدک‌های بالا گرفته می‌شود.به گونه‌ای که در مالیات مشاغل یک درصد اصناف حدود ۵۰ درصد کل مالیات مشاغل را می‌دهند.همچنین رئیس سازمان امور مالیاتی در مورد رقم مالیات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ گفت: عددی که دولت در لایحه بودجه پیشنهاد کرد ۲۷۰۰ همت بود که پیشنهاد کرده بود، با دو درصد افزایش نرخ مالیات ارزش افزوده باشد، اما در مجلس این دو درصد را حذف کردند و در عوض ۲۷۰۰ هزار میلیارد را به ۲۸۰۰ همت افزایش دادند. استدلال نمایندگان مجلس این بود که چون ارز ترجیحی در سال آینده حذف شده است، قیمت کالاها در سال آینده افزایش می‌یابد و جمع‌بندی این شد که ۲۸۰۰ همت مالیات سال آینده وصول می‌شود.هزینه اداره کشور باید مبتنی بر مالیات باشد، نرخ مالیات مؤثر شرکت‌ها ۲۵ درصد است، اما به خاطر موارد متعددی این نرخ کم می‌شود و گاهی آن قدر معافیت به این نرخ اعمال می‌شود که نرخ مالیات مؤثر افت می‌کند، اما مجلس تصویب کرده است که سال آینده نباید نرخ مؤثر مالیات بر سود شرکت‌ها کمتر از ۱۰ درصد نسبت به سود شرکت‌ها شود که اثر این مالیات در سال درآمدهای مالیاتی سال ۱۴۰۶ نمایان می‌شود.
همچنین در لایحه بودجه ۱۴۰۵ آمده است، سقف‌گذاری برای معافیت مالیات افراد حقیقی ۶۰ میلیارد تومان و برای اشخاص حقوقی ۶۰۰ میلیارد تومان در نظر گرفته خواهد شد.
یکی از سیاست‌های دولت و مجلس این است که سر و سامانی به معافیت‌های مالیاتی داده شود و شرکت‌ها و اشخاص بی‌حساب و کتاب از مالیات معاف نشوند، چون سیاست اصلی قطعی کشور اداره امور جاری کشور به وسیله مالیات و عوارض است.

سرپرست مرکز بازرسی، مبارزه با فرار مالیاتی و پولشویی خبر داد:

پرداخت ۲۹۱ میلیون تومان پاداش به گزارش‌دهندگان فرار مالیاتی

سرپرست مرکز بازرسی، مبارزه با فرار مالیاتی و پولشویی از پرداخت ۲۹۱ میلیون تومان پاداش به ۵ نفر از گزارش‌دهندگان فرار مالیاتی خبر داد.
محمدرضا احمدی سرپرست مرکز بازرسی، مبارزه با فرار مالیاتی و پولشویی سازمان امور مالیاتی کشور اعلام کرد: برای ۵ نفر از گزارش‌دهندگان فرار مالیاتی در سامانه سوت‌زنی، مبلغ ۲۹۱ میلیون تومان پاداش در نظر گرفته شده است.
احمدی افزود: در راستای ایجاد سازوکار دریافت گزارش‌های سوت‌زنی و استفاده از ظرفیت مشارکت و نظارت مردمی در کشف فرار مالیاتی و کاهش میزان آن، سامانه دریافت گزارش‌دهندگان مردمی فرار مالیاتی (سوت‌زنی) در بستر درگاه رسمی سازمان امور مالیاتی کشور به نشانی اینترنتی www.intamedia.ir فراهم است.
وی خاطرنشان کرد: پیش از این هم مبلغ ۷۰۰ میلیون تومان پاداش به ۹ نفر از گزارش‌دهندگان فرار مالیاتی در سال جاری پرداخت شده بود.